4.5. **Sintaxa complementelor. Note**

[1] Centrul verbal poate avea formă personală – subiectul aflându-se cu el în relație de interdependență (îi impune acord în număr şi persoană): *Pomii au înflorit* sau formă nepersonală (infinitiv, gerunziu, supin): *Înainte de a ne spune **el** că pleacă, nimeni nu avusese această idee*, *Auzind **hoțul** că ei nu sunt acasă, a operat în liniște, E simplu de verificat **impactul** acestei decizii.*

[2] Poziția subiect ca determinativ al interjecției se justifică prin echivalența semantică a unora dintre interjecții cu verbele predicative: *Şi **broscuța** țuşti! pe o piatră.*

[3] Spre deosebire de majoritatea limbilor romanice (dar şi de limbile moderne cele mai cunoscute), româna este o limbă în care constituentul subiect poate lipsi. Discuția despre fenomenul absenței subiectului în română trebuie să se facă nuanțat, distingându-se cazurile (a) când acest constituent este „şters", nelexicalizat de cazurile (b) când absența subiectului este determinată sintactic, poziția subiect nefiind inclusă în grila de constituenți a verbului centru. În prima situație (a), subiectul este prezent în grila sintactică, dar absent din grila de lexicalizare, fiind recuperabil ca informație semantică pe baza desinenței de persoană şi număr a verbului predicat sau anaforic: (a_1): *Venim / Vii / Vin **[**Ø **Sbvid]** mâine cu cărțile.* („noi" / „tu" / „eu"), (a_2)*Ioana$_i$ a crezut că **[**Ø **Sbvid]**$_{i/j}$ poate ajunge la timp.* („Ioana" sau altcineva). Subiectul nelexicalizat (inclus sau subînțeles) poate fi şi nedeterminat („cineva" imposibil de precizat sau neinteresant pentru situația de comunicare: *Bate [Ø] la uşă, Spune [Ø] la radio, N-au [Ø] înghețată de căpşunei)* sau un subiect nedeterminat generic: *Când primeşti [Ø] astfel de scrisori e mai bine să nu răspunzi [Ø].* În cea de-a doua situație (b), grila de subcategorizare nu cuprinde poziția subiect: (b_1) *Îmi$_{Ci}$ pare bine [să te văd]$_{Cprep}$*, (b_2) *Mă$_{Cd}$ doare [în gât]$_{Ccl}$.*

[4] Dublarea poziției subiect (anticipare sau reluare) este motivată stilistic, în enunțuri emfatice sau în structuri cu diferite valori pragmatice: *Vine **ea primăvara**, Se vede **treaba [că omul nu ştie]** ce-l aşteaptă, S-a străduit **Ø şi el** să termine exercițiul la timp.*

[5] Face excepție de la marcarea prin nominativ relativul din construcțiile amalgamate (v. *supra*, 2.4.3.) de tipul: *Hai să mergem fiecare pe la casa **cui** ne are.* (relativ subiect, formal în cazul genitiv, impus de nominalul din regentă: *casa*), *Am dat informații **cui** m-a întrebat.* ((relativ subiect, formal în cazul dativ, impus de verbul din regentă – *a da*), *E supărat **pe cine** l-a chemat aici.* (relativ subiect, formal în cazul acuzativ, impus de adjectivul *supărat,* din regentă) etc. Alte abateri semnalate de unele lucrări sunt aparente excepții: *Ai casei sunt plecați.* (*ai* = pronume semiindependent în nominativ, subiect; *casei* = substantiv în genitiv, atribut substantival genitival); *S-au adunat la gură-cască!* (*gură-cască* = substantiv în nominativ, subiect; *la* = determinativ cu sens cantitativ, nominativ, atribut), *Mai pot veni şi Ø dintre ei* (*dintre ei* = pronume în nominativ, atribut al nominalului nelexicalizat *Ø* (*unii, câțiva*).

[6] (1) **Nominale:** *substantive în cazul nominativ*: *Soarele* răsare, *proforme pronominale sau numerale în cazul nominativ*: Mă interesează mai mult *asta, Nimeni* nu a reuşit să-mi explice mai bine ca ea cum stau lucrurile de fapt, *Cinci* dintre ei lipsesc. (2) **Forme verbale nepersonale**: *infinitiv*: E uşor *a scrie* versuri, *supin* (cu prepoziția *de*, indiferent de regent): E uşor *de văzut,* (rar) *gerunziu:* Se aude *tunând, participiu*: Trebuie *scrisă* introducerea. (3) **Propoziții conjuncționale**: Mi s-a spus *că mai trebuie aduse nişte corecții*, Trebuie *să mai*

BDD-B454-15 © 2009 Editura Universității Transilvania din Brașov
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 13:00:30 UTC)

cauți exemple, Nu se ştie *dacă are să fie apreciată,* E foarte probabil *ca ea să nici nu vină*. (4) **Propoziții relative:** (relative-interogative) Nu mă interesează *cine se ocupă de asta,* (sau relative propriu-zise) Mă pasionează *ceea ce fac.*

[7] În dependență de unele centre verbale, organizarea canonică a enunțului plasează constituentul subiect după verb, în dependență de altele, organizarea canonică pare a fi cea cu subiect antepus: *Mă doare* ***capul****, Îi vine* ***[să țipe]****, Răsare* ***soarele*** vs. ***Preşedintele*** *țării s-a întâlnit azi cu premierul britanic,* ***[Cine are ceva de spus]*** *să spună acum* etc. Cele mai importante dintre restricțiile şi preferințele privitoare la topică vor reieşi din matricele sintactice prezentate mai jos.

[8] Când actantul subiect este [+ Animat], primeşte rolul tematic de *Agent*, *Experimentator, Beneficiar, Posesor.* Celelalte roluri – *Temă, Forță, Instrument*, *Locativ* etc. sunt roluri atribuite subiectului nonanimat. Rolul de *Pacient* poate fi alocat atât unui actant animat, cât şi unuia inanimat.V. exemple în matricele prezentate mai jos.

[9] Prin nominalizarea unei structuri verbale, poziția subiect este întotdeauna afectată prin includerea constituentului respectiv în GN. Subiectul se poate „repoziționa" ca determinativ genitival: *Fuga* ***copilului*** (genitiv subiectiv) sau ca atribut prepozițional: *Adnotarea documentului* ***de către auditori****, Dărâmarea clădirii* ***din cauza cutremurului***. Pentru detaliile acestor reorganizări este responsabil atât verbul din structura primară, dar şi rolul atribuit constituentului subiect în această structură. Pentru numeroasele constrângeri care guvernează construcțiile nominalizate în română, v. Cornilescu, 2001 şi Stan, 2003.

[10] Matricele verbale cu subiect ilustrează mai ales posibilitatea de realizare prin nominal,, dar acolo unde am considerat util, am dat şi exemple cu alte realizări De notat că în situațiile în care rolul tematic al subiectului este *Agent* sau *Experimentator,* realizarea propozițională este posibilă numai ca propoziție relativă cu conectorul *cine*, marcat [+Animat], [+Uman]. În ceea ce priveşte realizarea subiectului ca propoziție subordonată conjuncțională, selecția conjuncției subordonatoare, precum şi posibilitatea substituției subordonatei cu o formă verbală nepersonală depind de semantica verbului (v. discuția de sub 2.4.3).

[11] Tiparele verbale bivalente şi trivalente au o mare varietate, de aceea lista pe care o propunem, deşi ilustrează numeroase tipare, este în mod inevitabil incompletă.

[12] Rolul Sursă se amalgamează cu rolul de Pacient.

[13] Discutăm aici numai procesele de reorganizare care determină o repoziționare a subiectului în cadrul GV, aşadar nu ne vom referi la ştergerea subiectului (ilustrată, de altfel, în exemplele de la toate tipurile de matrice verbale, v. simbolul Ø). De asemenea, nu ne interesează nominalizarea, rezultatul ei fiind anularea GV.

[14] Regenții interjecționali sunt interjecții cu regim tranzitiv, de tipul: *iată, na, poftim, uite,* care acceptă şi realizarea prin clitic a Cd (*iată-****l****, na-ți-****o***), dar şi unele onomatopee, de ex.: *Şi el pleosc! o palmă.* Pe lângă regentul verbal şi interjecțional, complementul direct poate apărea într-un singur context adjectival,, cu adjectivul *dator,* v. Pană-Dindelegan, 1992b: 52-56 şi Pană-Dindelegan, 2003: 112 şi exemple *supra* 2.4.1.

[15] Schema actanțială a verbelor tranzitive conține obligatoriu un constituent în poziție de complement direct (v. GALR I, 2008: 341), indiferent dacă această poziție este saturată sau nu în enunț. Verbele tranzitive se subcategorizează în funcție de caracterul obligatoriu vs.

BDD-B454-15 © 2009 Editura Universității Transilvania din Brașov
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 13:00:30 UTC)

facultativ al complementului direct, ceea ce înseamnă că nesaturarea poziției Cd este permisă numai în cazul anumitor verbe. Aceste ipostaze contextuale sunt cunoscute ca situații de *utilizare absolută* a verbelor tranzitive, Cf. Iordan, 1956: 406; GA I, 1966: 207; Guțu-Romalo, 1973: 160; Iordan & Robu, 1978: 443; Avram, 1986: 151; Dimitriu, 1999: 358; GALR I, 2008: 341-342. Aproape fără excepție, gramaticile exemplifică situațiile de nelexicalizare a complementului direct prin contexte de tipul: *citeşte* ***Ø*** *şi învață* ***Ø*** *toată ziua, mănâncă* ***Ø*** *şi bea* ***Ø***, în opoziție cu *citeşte* ***o carte****, învață* ***o limbă*** *străină, mănâncă* ***ciocolată****, bea* ***cafea***, fără a preciza dacă există constrângeri privind ştergerea acestui constituent. Pornind de la ideea că poziția Cd este o poziție actanțială importantă (alături de subiect, este complementul cel mai puternic legat de centrul verbal), intuim că descrierea riguroasă a trăsăturilor categoriei vide ce îi corespunde ar putea furniza informații importante atât despre sintaxa verbului (tranzitiv), cât şi informații de interes tipologic. În paragraful 3.2.3. vom încerca să atragem atenția asupra unor condiții semantico-sintactice în care se poate produce nelexicalizarea complementului direct în română.

[16] Dublarea prin clitic şi marcarea cu prepoziția *pe* depind de trăsături semantico-sintactice ale constituentului Cd (individualizarea, specificitatea în context). Pentru regulile de dublare cu clitic şi restricțiile la care este supusă dublarea, v. Carabulea, în GALR, II, 2008: 398-403. Pentru condiții de selecție a prepoziției *pe*, v. Avram, 1997: 367-370, Guțu Romalo, 1973: 170-171.

[17] Ca şi în cazul subiectului, excepții de la marcarea cazuală a Cd pot apărea tot în construcțiile amalgamate (imbricate) care conțin un relativ, de exemplu: *Indiferent* ***de ce*** *spui tu, eu o să plec.* Relativul este inclus într-un GPrep cu centru prepoziția *de*, dar această prepoziție este prepoziție-regim a adverbului *indiferent*, relativul primind cazul de la verbul din subordonată: *spui* $\boldsymbol{ceva_{Ac}}$**.** Alte situații menționate în unele lucrări ca excepții, sunt, aşa cum am văzut mai sus, în cazul subiectului, false excepții: *Au mâncat* ***din mere*** (= ***o parte*** *din mere*), nominalul în acuzativ prepozițional este un determinativ al constituentului complement direct nelexicalizat; în construcții de tipul *Au băut* ***la bere****!* (= *multă bere*), *la* este un modificator cantitativ al nominalului *bere* şi nu o prepoziție.

[18] (1) **Nominale:** *substantive în cazul acuzativ* (neprepozițional): El scrie *romane* (sau cu prepoziția gramaticalizată *pe*): *O* cunosc *pe fiică-ta*, *proforme pronominale sau numerale în cazul acuzativ*: *Mă* interesează mai mult asta, *Pe nimeni* nu am reuşit săconving, *Pe cinci* dintre ei nu-i cunosc. (2) **Forme verbale nepersonale**: *infinitiv*: Nu poate *scrie* atât de repede, *supin*: Am *de terminat* ceva, (rar) *gerunziu:* Aud *tunând.* (3) **Propoziții conjuncționale**: Mi-a spus *că mai trebuie aduse nişte corecții*, Ştie *să cânte la pian,* Nu ştiu *dacă are să fie apreciată,* Dorim *ca ea să aducă prăjiturile înainte de petrecere.* (4) **Propoziții relative:** (relative-interogative) Nu ştiu *cine se ocupă de asta,* (sau relative propriu-zise) Dă-mi *ce ți-am cerut.*

[19] În mod similar se autorizează nelexicalizarea Cd într-o structură de tipul: *Aude* ***Ø****, dar nu ascultă* ***Ø***, unde verbul *a auzi* este utilizat intranzitiv, cu sensul de „a avea capacitatea senzorială a auzului", dar prin asocierea cu verbul *a asculta*, i se activează un *complement intern*. A se vedea şi Vasiliu & Golopenția, 1969: 104, pentru ideea că ar fi posibil ca în structura de adâncime toate verbele intranzitive să implice ocurența obligatorie a unui complement direct intern.

BDD-B454-15 © 2009 Editura Universității Transilvania din Brașov
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 13:00:30 UTC)

[20] Tradițional, această clasă restrânsă de verbe (*a anunța, a asculta, a convinge, a dăscăli, a examina, a informa, a învăța, a ruga, a sfătui, a traversa, a trece, a vesti*) este cunoscută drept clasa verbelor „dublu tranzitive", în virtutea faptului că îşi subordonează două complemente considerate a fi complemente directe. Studii mai recente, dezvoltate pe principii de descriere modernă (v. Pană-Dindelegan, 1974/1999, 1976, 1993, 2003) arată că aceste două compliniri nu pot fi realizări duble ale aceleiaşi poziții sintactice (v. principiul unicității complementelor în grila unui centru), fiind necesară delimitarea lor. Complementul secundar şi complementul direct se deosebesc atât prin clasa de substituție, cât şi prin comportamentul diferit în reorganizarea pasivă. Un alt argument al caracterului diferit al celor două poziții este şi instabilitatea construcțiilor cu Csec: *Ion mă anunță ceva / mă anunță despre ceva.*

[21] Este posibilă şi nelexicalizarea Csec, dar în context este necesară realizarea Cd. Să se compare: *Dacă nu mă anunțau / întrebau ei Ø, n-aş fi ştiut* şi *Ei au anunțat / întrebat ceva*. În primul exemplu *ceva* (nelexicalizat) este Csec, în cel de-al doilea exemplu *ceva* este Cd.

[22] Imposibilitatea substituției cu un clitic pronominal opacizează marcarea cazuală a acestui constituent, de aceea se consideră că marcarea cazuală a Csec este N-Ac, v. Carabulea, în GALR, II, 2008: 413.

[23] (1) **Nominale:** *substantive în cazul N-Ac* neprepozițional: El mă învață *şah*, *proforme pronominale* cu trăsătura [-Animat]: *asta, ceva, tot, ce, nimici:* Ei nu ne-au anunțat *nimic*. (2) **Infinitiv**: L-am învățat *a scrie* versuri. (3) **Propoziții conjuncționale**: M-a sfătuit *să nu răspund nimic*, L-au anunțat *că a luat un premiu,* Mă întreabă mereu *dacă mai merg cu ei la mare,* I-a sfătuit *ca în fiecare zi să facă mişcare*. (4) **Propoziții relative:** (relative-interogative) Nu m-au informat *cine se ocupă de asta,* (sau relative propriu-zise) Învață-mă *ce să fac!*

[24] În secțiunea 3.4.2. nu indicăm şi matrice adjectivale, adverbiale şi interjecționale, pentru că acestea nu prezintă o mare complexitate în organizare. Pentru exemple de complemente indirecte cu regenți adjectivali, adverbiali şi interjecționali, v. *supra*, 2.4.1.

[25] Complementul indirect este facultativ în grupuri verbale, adjectivale sau interjecționale care nu îi implică matricial prezența: *a citi ceva (**cuiva**), scrie asemănător (**ție**), bravo (**vouă**), (**ți**)-e cald*, v. Rădulescu Sala, în GALR, II, 2008: 418-419.

[26] (1) **Nominale:** *substantive în cazul D*: Opinia ta se opune *regulilor* instituției, *pronume în D*: *Mie mi*-a spus să merg prima, *Nimănui* nu *i*-au mai trimis invitații; *numerale* cu valoare pronominală: *Celor doi le*-am dat banii. Cind se poate exprima numai prin clitic sau poate avea exprimare dublă: *Nouă ne*-a livrat deja marfa. Pentru regulile dublării prin clitic, v. Rădulescu Sala, în GALR, II, 2008: 431-435. O realizare specială o reprezintă **GPrep** cu prepozițiile *la* şi *către*, care au valoarea unui dativ analitic, în construcții populare: *Le*-am dat *la găini* grăunțe, O zis *cătră mine* că mai bine... (2) Realizarea propozițională unică a complementului indirect este **propoziția relativă** (întotdeauna relativă propriu-zisă): *Am trimis cărțile cui le-a cerut.*

[27] Tiparul se extinde şi la verbe ca *a deveni, a rămâne, a ajunge, a veni*: *El **mi**-a rămas simpatic, **mi**-a devenit prieten, **mi**-a ajuns şefă, **îmi** vine verişoară.*

[28] (1) **Nominale:** *substantive în cazul Ac prep*: Ne bazăm *pe prieteni* / Depindem *de părinți*, în G prep: S-au pronunțat *împotriva votului* uninominal, *pronume, numerale în Ac prep*: Se teme *de voi / de cei doi*, G prep.: Au acționat *contra lor*; (2) Dintre **formele verbale nepersonale**, pot ocupa poziția de complement prepozițional *infinitivul*: A sfârşit *prin a fi*

BDD-B454-15 © 2009 Editura Universității Transilvania din Brașov
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 13:00:30 UTC)

de acord cu noi şi *supinul*: M-am plictisit *de făcut* rapoarte săptămânale. (3) Cprep poate avea realizare propoziţională **relativă propriu-zisă**: Depindem *de cine ne supraveghează* sau **relativă-interogativă**: Nu sunt sigur *cine ne va ajuta*. Spre deosebire de complementul indirect, poziţia de Cprep poate fi ocupată şi de o **propoziţie conjuncţională**: Mă gândesc *să ren unţ la slujba asta*, Mă tem *că nu am altă soluţie*, Nu e sigur *dacă va putea veni*.

[29] (1) **Adjectiv**: Copilul ei este *brunet,* Toate melodiile sunt *româneşti*. (2) **Nominale:** *substantive*: El este *instalator / instalatorul / Ion*; *pronume*: Înainte de a deveni *asta* a fost o piesă oarecare; *numeral:* Eram *doi* în această situaţie. O situaţie specială au grupurile nominale sau adjectivale incluse într-un grup cu centru *a, al, ai, ale* – pronume semiindependent. Aceste grupuri genitivale pot ocupa poziţia de NP: Pălăria este *[$_{GN}$ a [$_{GN\ gen}$ mamei]]*; Casa este *[$_{GN}$ a [$_{GC\ gen}$ cui a construit-o]]*; (3) **GPrep** cu centru prepoziţie cu regim de *Ac***:** Prăjitura e *cu fructei* (în GPrep se include un GN), Prăjitura va fi *cu ce vrei tu* (în GPrep se include o propoziţie relativă), prepoziţie cu regim de G**:** El a fost mereu *contra corupţiei* în universităţi; (4) **Adverb**: E *greu / dificil* să..., Devine *imposibil* să.... (5) Dintre **formele verbale nepersonale**, pot ocupa poziţia de nume predicativ *infinitivul* (Plăcerea lui supremă este *(de) a lenevi*), *supinul* (Aceste lucruri sunt *de făcut*/ Maşin acea nouă e şi *de uscat* rufe, nu e doar *de spălat*, Hainele erau *de căpătat*) şi *participiul* (numai cu valoare non-pasivă: Uşa este *deschisă* / ea este *plecată* /era *nemâncată*); (6) **Interjecţia**: E *vai* de noi! (7) NP poate avea realizare propoziţională **conjuncţională** (Problema este *că nu avem încă rezultatul analizei*, Rugămintea ei era *să nu uităm de întâlnire*, Întrebarea cea mai presantă este *dacă vrea şi ea să participe*) şi **relativă propriu-zisă** (Fiecare este *ce s-a străduit* să fie) sau **relativă-interogativă** (Întrebarea este *cine ne va ajuta*).

[30] Topică antepusă (impusă de trăsăturile sintactice ale enunţului şi nu de raţiuni stilistice, de emfatizare) au numele predicative din construcţiile interogative, exclamative, relative: *Cine* este preşedintele partidului? *Ce important* este să ai prieteni! Se întreabă *ce* va ajunge copilul ei / Problema este *ce* înseamnă x.

[31] V. Pană Dindelegan, în GALR, 2008: 269: El este *Horia* (*identificare*), Asta se cheamă *indolenţă* (*denominaţie*), Fiul ei este *chimist* (*categorizare)*, Sportul înseamnă *sănătate* (*ecuaţie*), Cartea este *nouă* (*apreciere calitativă*), Masa e *de douăsprezece persoane* (*apreciere cantitativă*), Vizunea lui este *dionisiacă* (*apreciere restrictivă*), Părinţii ei sunt *de la ţară* (*apreciere privind originea*), Haina neagră e *a lui* (*posesie*), Băiatul e *de-ai noştri* (*partiţie*).

[32] Constituentul NP – adjectiv (ex.: *Trandafirul este galben*) este un predicat cu un argument – constituentul subiect, căruia i se atribuie proprietatea de a fi galben şi rolul de Temă. Numele relaţionale pot avea două argumente care primesc rolul de temă (Temă$_1$ şi Temă$_2$): constituentul subiect şi un alt constituent prepoziţional: *Ion e văr cu George*.

[33] Verbele care autorizează prezenţa unui CPO sunt verbe obligatoriu cu realizare trivalentă care exprimă performarea unei denominaţii / selecţii / calificări: *a alege, a angaja, a boteza, a califica, a categorisi, a numi, a unge* (L-au uns *domn*), *a taxa, a lua* pe cineva ceva / drept ceva), v. Pană Dindelegan, în G ALR, 2008: 296 ş.u.

[34] Exemplul al doilea din perechile: *L-au botezat pe copil Jean - L-au botezat pe copil*, *Au angajat-o pe tânăra de ieri ca secretară - Au angajat-o pe tânăra de ieri* nu reprezintă situaţii de *nelexicalizare* a CPO, ci contexte în care CPO *nu se actualizează*, pentur că nu se găseşte în matricea verbală. Aşadar, lexicalizarea CPO este obligatorie, ca şi realizarea Csec.

BDD-B454-15 © 2009 Editura Universităţii Transilvania din Braşov
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 13:00:30 UTC)

[35] (1) **Substantiv** propriu/comun (care desemnează o profesie, demnitate, calitate): Ei l-au botezat pe copil *Sid* / L-au angajat *bucătar* (2) **GPrep** cu centru o prepoziție a calității (*ca, drept, de*). „Complementul" prepoziției poate fi un nominal: L-au luat *drept cerşetor*, un adjectiv (substantivizat): L-au luat *drept fraier*, L-au taxat *ca incompetent* sau o propoziție relativă: Taxează-l *drept ce vrei tu*, numai ajută-l! (3) **Pronume** sau **adverbe relative:** *Cum* l-au botezat pe copil? *Ce* te-au angajat? (4) realizare propozițională **conjuncțională**: L-au ales *să le fie şef* şi **relativă propriu-zisă:** Poți să-mi spui *cum vrei* / Mă poți numi *ce vrei tu*.

[36] I-am zis *Fifi* /Am botezat-o *Ilinca* (*denominație*), L-am angajat *tehnician* (*categorizare*), Te-a luat *de fraieră* (*calificare)*, M-au luat *drept mama.* (identificare). (Constituentul subliniat este obiectul direct sau indirect căruia i se atribuie numele, calitatea etc.).

[37] Pentru situațiile în care se preferă nelexicalizarea Cag, v. Pană Dindelegan, în GALR II, 2008: 133 şi 138: (a) când verbul centru este un pasiv-reflexiv (Nu se doreşte aflarea adevărului), (b) când subiectul activ este nedeterminat (I-a fost menit să...), (c) când subiectul activ are valoare generică (E cunoscut / Se cunoaşte faptul), (d) când subiectul activ este recuperabil anaforic sau pe baza cunoştințelor comune ale colocutorilor (Ştiam că el va distruge documentele, dar am ajuns când deja ele fuseseră aruncate / Țara asta nu e bine guvernată), (e) când subiectul activ nu este important pentru situația de comunicare (Documentele au fost trimise deja la minister).

[38] (1) **Nominale:** *substantive în cazul Ac prep*: Relicvele au fost descoperite *de arheologi / de ei*, (2) realizare propozițională - **relativă propriu-zisă**: N-a fost luat în seamă *de cine trecuse primul pe acolo*.

[39] Uite-*ți* poza în ziar! sau Na-*ți* cartea înapoi!

[40] Când nominalul este un obiect inalienabil legat de Cpos, acesta este obligatoriu lexicalizat, să se compare: *Mi-am luxat piciorul* şi **Am luxat piciorul*. Cpos este facultativ când relația dintre el şi nominal nu este una de posesie inalienabilă: *Îi vin rudele în vizită / Vin rudele în vizită*.

[41] (1) **Nominale:** *clitice reflexive de dativ*: *Şi*-a vândut maşina, *clitice personale de dativ*: Ți-am admirat copiii, *pronume relativ* + *clitic:* Fata *căreia i*-ai cunoscut părinții ieri a plecat, *substantiv* + *clitic*: *Lui Ion i s-a terminat concediul deja.* (2) realizare propozițională - **relativă propriu-zisă**: *I* s-a terminat concediul *cui ți-am scris eu pe listă*. V. Rădulescu Sala, în GALR, II, 2008: 463 ş.u.

[42] Pentru descrierea tipurilor de Ccomp, v. Zafiu, în GALR, II, 2008: 473-485.

[43] Regentul adjectival sau adverbial cu mărci ale comparației poate funcționa şi absolut, ca în: Caută un produs *mai bun* sau reperul comparației poate fi recuperat contextual: Are o soră *mai mică.*

[44] Statutul complementului comparativ, de poziție sintactică creată în urma unei reorganizări (elipsă) face ca structura de suprafață să se opacizeze, astfel, GPrep în care apare integrat complementul este de fapt un conector al structurii suprimate. De aceea, atunci când nominalul este adus în vecinătatea conectorului dintr-o poziție marcată prin caz direct, poate fi interpretat ca acuzativ prepozițional: Ea este mai mică *decât ~~este~~ sora ei / *decât ~~sunt~~ eu / decât mine*. În situațiile în care Ccomp ajunge în structura reorganizată dintr-o structură de bază în care primea un caz oblic, mărcile formale ale acestuia se pot conserva: Ei îi place muzica mai mult *decât ~~îmi place~~ mie.*

BDD-B454-15 © 2009 Editura Universității Transilvania din Brașov
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 13:00:30 UTC)

[45] **GPrep** cu determinative (1) nominale în acuzativ: Andrei se descurcă mai bine *decât fratele lui / decât tine*; nominale în dativ: Îți trimite mesaje mai lungi *decât ei* (2) un alt GPrep: A avut o vacanță mai frumoasă *decât în anii trecuți*, (3) adverbe: E mai odihnit decât *aseară*, (4) un GV cu centru infinitiv: A sta pe margine este mai confortabil *decât a trebui* să iei decizii, (5) propoziție conjuncțională: Să stai pe margine este mai confortabil *decât să iei decizii* sau relativă: Cel de azi a lucrat mai bine *decât cine a fost ieri.*

[46] Din punct de vedere semantic, Ccomp „indică termenul care constituie reperul comparației (termenul comparant), presupunând elipsa unei predicații legate de existența unei calități comune sau similare" (Zafiu, în GALR, II, 2008: 473). Aşadar, constituentul încastrat în GPrep este o Temă pusă în relație cu o altă Temă, din matricea verbului centru al enunțului.

[47] Dependența PS față de verb este o relație actualizată în urma unui proces sintactic de reorganizare, aşadar, PS nu este o complinire matricială. Relația cu nominalul din structură se manifestă prin restricții de număr şi gen impuse constituentului PS. Spre deosebire de NP, angajat şi el într-o structură ternară, constituentul PS nu se acordă în caz cu nominalul. Există şi situații în care predicativul suplimentar se poate raporta la două nominale, unul dintre ele fiind din sfera semantică „imagine": Nu pot să sufăr pozele *cu mine mireasă*, v. Balaciu, în GALR, II, 2008: 301.

[48] Fiind o complinire nematricială, mărcile formale ale PS sunt impuse de un centru din structura de bază şi nu de centrul verbal care îl „adoptă" în urma reorganizării sintactice.

[49] Varietatea construcțiilor cu PS este foarte mare, de aceea nu se poate vorbi de o realizare prototipică; totuşi, GAdj poate fi considerat realizarea specifică a PS, dată fiind incompatibilitatea lui cu un centru verbal noncopulativ în alte poziții sintactice.

[50] (1) **Nominale:** substantive în nominativ: Se crede *liderul nostru* sau incluse într-un grup genitival (cu pronume semiindependent): *O ştiam a mamei,* pronume: Nu suporta s-o ştie *a altcuiva*, numerale: Datoriile le are *duble* acum; (2) **Adjective**: Trăieşte *fericită* în căsuța ei, (3) **Forme verbale nepersonale:** *gerunziu* (Vine *râzând*), *participiu* (Stătea *amorțită*), *infinitiv* (Te credeam *a fi* cel mai bun) şi supin (Maşina asta o credeam *de furat*); (4) **Adverbe**: Te credeam *acasă, Cum* ți-o imaginezi peste cinci ani? (5) **Interjecții:** O consider cam *hăisa*; (6) **GPrep** cu prep. calității *ca, de, drept*: L-am pierdut *de muşteriu* sau cu alte prepoziții, „moştenite" din structura de bază: Discuția de azi o vedeam *asupra planului / despre plan*; (7) **realizare propozițională - relativă propriu-zisă**: Iată-i *cum aleargă* sau **conjuncțională**: L-a lăsat *să plece*, L-a văzut *că pleacă* .

[51] Cu excepția predicației *de denominație* şi *ecuativă,* PS atribuie nominalului din structura ternară aceleaşi proprietăți ca NP: categoria (Ø Lucrează *ca inginer*ă), identificarea (Te ştiam *directoare*), posesia (Pălăria o credeam *a mamei*), partiția (Te ştiam *de-ai noştri)*, circumstanța (O ştiam *de mică*). Predicația *apreciativă* poate fi calificativă (O consider *minunată*), cantitativă (Ei veneau *câte doi*) sau comparativă (Am văzut-o *ca pe o oportunitate extraordinară*).

[52] Ca în cazul predicației actualizate prin NP, şi PS atribuie o proprietate unui argument (sau pune în relație două argumente). De ex.: Trandafirul îl voiam *galben* este un predicat cu un argument – constituentul subiect, căruia i se atribuie proprietatea de a fi galben şi rolul de Temă. Numele relaționale pot avea două argumente care primesc rolul de temă

BDD-B454-15 © 2009 Editura Universității Transilvania din Brașov
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 13:00:30 UTC)

(Temă$_1$ şi Temă$_2$): constituentul subiect şi un alt constituent prepoziţional: *Pe Ion* îl ştiam prieten *cu tine*.

[53] Prezentăm mai jos, schematizat, cteva dintre tipurile de PS şi istoriile lor derivative. Pentru o descriere detaliată a acestora, v. Balaciu, în GALR, II, 2008: 188-199.

BDD-B454-15 © 2009 Editura Universităţii Transilvania din Braşov
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 13:00:30 UTC)